

АНОТАЦІЯ

Богомазов П. Д. Сценічне світло як провідний чинник формування сценічного простору у виставі «Макбет» за п'єсою В. Шекспіра. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво». – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, Міністерство культури України, Київ, 2026.

Актуальність наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту. Значення сценічного світла у виставах сучасного театру дедалі збільшується. Воно не лише виконує певні прикладні функції як художньо-технічний засіб або елемент атмосфери, але й стає провідним чинником формування сценічного простору у просторотворчому, перформативному та смислотворчому вимірах. У художніх концепціях сучасних сценографів світло може виступати як активний елемент сценічної події, що організовує простір, змінює режими видимості, взаємодіє з актором, об'єктом, матеріалом, технічними системами та глядацьким сприйняттям. Здійснювані у художній практиці способи функціонування світла як прояви сценографічного мислення (у світловій партитурі, зміні режимів видимості, взаємодії з рухомими конструкціями, матеріальними елементами, акторською дією та глядацьким сприйняттям) потребують наукового узагальнення.

Мета наукового обґрунтування творчого проєкту – визначити роль сценічного світла як провідного чинника формування сценічного простору в сучасній сценографії, розкриваючи можливості його художньо-практичного застосування у сценографічному рішенні вистави «Макбет» за п'єсою В. Шекспіра.

Методи дослідження зумовлені комплексним і міждисциплінарним характером роботи, що поєднує теоретичне осмислення сценічного світла та сценографії з художньо-практичним аналізом авторського творчого

мистецького проєкту. Використано такі методи: аналіз, синтез, індукція, узагальнення, системний, структурно-функціональний, семіотичний, формально-композиційний та історико-порівняльний методи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше в українському театрознавстві* сценічне світло досліджено крізь призму авторського процесу створення сценографії, у якому теоретичне осмислення поєднується з безпосередньою художньою реалізацією, комплексно розглянуто як провідний чинник формування сценічного простору в сучасній сценографії; запропоновано аналітичну перспективу, у межах якої світло осмислюється не лише як художньо-технічний засіб або елемент атмосфери, а як просторотворчий, перформативний і смислотворчий чинник сценічної події; обґрунтовано можливість дослідження світла як матеріалу сценографічного мислення, що здатний організовувати простір, змінювати режими видимості, взаємодіяти з актором, об'єктом, технічними системами та глядацьким сприйняттям.

У першому розділі розглянуто сучасні підходи до сценографії як просторово-часової, знакової та перформативної системи театральної події. Визначено, що сценографія в актуальному театрознавчому дискурсі виходить за межі декораційного оформлення і постає як активний чинник організації сценічного простору, глядацького досвіду та структури вистави. Проаналізовано стан дослідження сценічного світла та виявлено його ключові технічні, композиційні, естетичні, семіотичні й перцептивні аспекти.

У другому розділі обґрунтовано концептуальну та перформативну роль сценічного світла у сучасній сценографії. Уточнено поняття світлової драматургії та світлової партитури як послідовності світлових станів і переходів, через які простір вистави розгортається в часі. Сформовано підхід, за якого перформативність світла розуміється не як зовнішня театралізованість або видовищність, а як його здатність діяти в структурі сценічної події: змінювати конфігурацію простору, впливати на перебіг дії, задавати режими видимості та змінювати статус тіл і об'єктів.

У третьому розділі здійснено художньо-науковий аналіз авторського сценографічного рішення вистави «Макбет» за п'єсою В. Шекспіра. Визначено, що світло у цьому проєкті функціонує як основа просторової організації, образної структури й драматургії сценічного середовища. Розкрито принципи роботи світлово-механічної системи з операторськими кранами та світловими LED-панелями, а також описано світлову партитуру вистави як головний механізм розгортання сценографічної концепції в часі.

Окремо варто зауважити, що автор роботи – професійний театральний художник, заслужений діяч мистецтв України – осмислює сценічне світло не лише з позиції теорії, а й крізь досвід власної сценографічної практики. Це надало дослідженню емпіричного підґрунтя та дозволило простежити процес формування світлово-сценографічної концепції від теоретичного осмислення до сценічного втілення.

Розроблена і публічно представлена наукова праця на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва має наукову значущість та цінність для фахівців перформативного мистецтва, художників-сценографів, режисерів, художників зі світла, а також для науково-педагогічної спільноти, що досліджує сучасну сценографію, візуальну драматургію та сценічне світло. Робота поєднує теоретичний аналіз і практичний досвід створення сценографії, що відкриває можливість подальшого дослідження світла як провідного чинника формування сценічного простору в сучасному театрі.

Наукове обґрунтування складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Ключові слова: *сценографія; сценічне світло; сценічний простір; світлова партитура; світлова драматургія; світловий стан; світловий перехід; візуальна драматургія; просторова драматургія; перцептивний досвід; постдраматичний театр; перформативність; семіотика світла; п'єса В. Шекспіра «Макбет».*

ABSTRACT

Bogomazov P. Stage Light as a Leading Factor in the Formation of Stage Space in the Performance Macbeth Based on the Play by W. Shakespeare. – Qualification research paper submitted as a manuscript.

Scientific substantiation of a creative artistic project for obtaining the educational-creative degree of Doctor of Arts in speciality 026 “Performing Arts”. – Kyiv National I. K. Karpenko-Karyi University of Theatre, Cinema and Television, Ministry of Culture of Ukraine, Kyiv, 2026.

Relevance of the scientific substantiation of the creative artistic project. The significance of stage light in performances of contemporary theatre is increasing. It not only performs certain applied functions as an artistic and technical means or an element of atmosphere but also becomes a leading factor in the formation of stage space in its space-forming, performative and meaning-making dimensions. In the artistic concepts of contemporary scenographers, light may function as an active element of the stage event, organising space, changing modes of visibility, interacting with the actor, object, material, technical systems and audience perception. The ways in which light functions in artistic practice as manifestations of scenographic thinking – in the light score, in changes of visibility modes, in interaction with moving structures, material elements, actor’s action and audience perception – require scientific generalisation.

The aim of the scientific substantiation of the creative project is to determine the role of stage light as a leading factor in the formation of stage space in contemporary scenography, revealing the possibilities of its artistic and practical application in the scenographic solution of the performance Macbeth based on the play by W. Shakespeare.

The research methods are determined by the complex and interdisciplinary nature of the work, which combines theoretical reflection on stage light and scenography with artistic and practical analysis of the author’s creative artistic project. The following methods have been used: analysis, synthesis, induction,

generalisation, systemic, structural-functional, semiotic, formal-compositional and historical-comparative methods.

The scientific novelty of the research lies in the fact that, for the first time in Ukrainian theatre studies, stage light has been studied through the prism of the author's process of creating scenography, in which theoretical reflection is combined with direct artistic realisation; it has been comprehensively considered as a leading factor in the formation of stage space in contemporary scenography; an analytical perspective has been proposed in which light is understood not only as an artistic and technical means or an element of atmosphere, but as a space-forming, performative and meaning-making factor of the stage event; the possibility of studying light as a material of scenographic thinking has been substantiated – a material capable of organising space, changing modes of visibility, interacting with the actor, object, technical systems and audience perception.

In the first chapter, contemporary approaches to scenography as a spatio-temporal, semiotic and performative system of the theatrical event are considered. It is determined that, in current theatre studies discourse, scenography goes beyond decorative stage design and appears as an active factor in organising stage space, audience experience and the structure of the performance. The state of research on stage light is analysed, and its key technical, compositional, aesthetic, semiotic and perceptual aspects are identified.

In the second chapter, the conceptual and performative role of stage light in contemporary scenography is substantiated. The notions of light dramaturgy and light score are clarified as a sequence of light states and transitions through which the space of the performance unfolds in time. An approach is formed in which the performativity of light is understood not as external theatricality or spectacularity, but as its capacity to act within the structure of the stage event: to change the configuration of space, influence the course of action, set modes of visibility and change the status of bodies and objects.

In the third chapter, an artistic and scholarly analysis of the author's scenographic solution for the performance *Macbeth* based on the play by W.

Shakespeare is carried out. It is determined that light in this project functions as the basis of the spatial organisation, figurative structure and dramaturgy of the stage environment. The principles of operation of the light-mechanical system with operator cranes and LED light panels are revealed, and the light score of the performance is described as the main mechanism for unfolding the scenographic concept in time.

It should be noted separately that the author of the work – a professional set designer and Honoured Artist of Ukraine – reflects on stage light not only from the position of theory, but also through the experience of his own scenographic practice. This provided the research with an empirical basis and made it possible to trace the process of forming a light-scenographic concept from theoretical reflection to stage realisation.

The developed and publicly presented research work for obtaining the educational-creative degree of Doctor of Arts has scientific significance and value for specialists in the performing arts, scenographers, directors, lighting designers, as well as for the academic and pedagogical community researching contemporary scenography, visual dramaturgy and stage light. The work combines theoretical analysis and practical experience of creating scenography, which opens the possibility for further research on light as a leading factor in the formation of stage space in contemporary theatre.

The scientific substantiation consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices.

Keywords: *scenography; stage light; stage space; light score; light dramaturgy; light state; light transition; visual dramaturgy; spatial dramaturgy; perceptual experience; postdramatic theatre; performativity; semiotics of light; W. Shakespeare's Macbeth.*